

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку
керівників та фахівців соціальної сфери

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
16 грудня 2024 року**

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №7 від 26 грудня 2024 р.)*

Рецензенти:

Фурман Анатолій Анатолійович - доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету "Одеська політехніка"

Пєнов Вадим Васильович - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізіології здоров'я і безпеки людини та природничої освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у закладах освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 208 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів організації освітнього процесу в умовах цифрової трансформації.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

НОЗДРОВА Оксана Павлівна

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ ст. основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, для виховання покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя, орієнтуватися в безперервному потоці інформації. Розвиток творчого потенціалу обдарованої особистості, розробка з цією метою відповідних технологій і методів навчання посідає одне з пріоритетних місць у загальній стратегії оновлення всієї сучасної освіти. У цьому контексті організація проєктної діяльності майбутніх вчителів набуває особливого значення у реалізації завдань нової освітньої політики.

Проєктна діяльність майбутніх вчителів забезпечує пріоритет надпредметних соціально значущих знань і умінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти, тому що саме ці знання й уміння дозволяють молоді упродовж життя успішно реалізовуватись у професійній діяльності [1].

Роль проєктної діяльності, методу проєктів важко переоцінити, особливо в контексті щодо формування професійної компетентності майбутніх вчителів. Адже важливе місце в діяльності сучасного вчителя займає професійна компетентність, професіоналізм, що передбачають наявність професійних знань (суспільних, психолого-педагогічних, предметних, прикладних умінь та навичок), їх змістом є знання предмета, методики його викладання, знання педагогіки та психології.

Розвиток професійної компетентності майбутніх вчителів, створення умов для становлення творчої особистості здобувача вищої освіти – проблема, що надає безпосередній вплив на успішне функціонування закладу освіти. Розвитку професійної компетентності вчителя присвячені роботи О. Скворцової, Л. Лозової, Н. Кузьміної, Е. Карпової, Л. Коваль, А. Коломієць, О. Локшиної тощо [2].

Ми погоджуємося з науковцями (Т.Туркот, В.Ортинський, М.Гордієнко), що найбільш ефективними для формування професійної компетентності майбутніх вчителів є творчі проєкти, які надають можливість визначити теоретичну, практичну й психологічну готовність до навчання здобувача освіти у закладі вищої освіти. Проєктна діяльність створює умови для творчої самореалізації особистості, підвищує мотивацію до навчання, сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей, самостійності, відповідальності, умінню

планувати, приймати рішення, оцінювати результати. Здобувачі вищої освіти набувають досвіду вирішення реальних проблем у майбутньому самостійному житті [2].

Тому мета дослідження - дослідити проблему проектної діяльності як засобу формування професійної компетентності майбутніх вчителів та довести доцільність впровадження методу проектів у освітній процес закладу вищої освіти.

Метод проектів - це розвиток самостійної активності майбутніх вчителів. У результаті творчої практичної діяльності вони створюють кінцевий продукт у вигляді знань і умінь. За допомогою методу проектів розвиваються вміння працювати з інформацією; знаходити необхідне джерело; застосовувати отриману інформацію з метою розв'язання поставлених завдань.

Проектне навчання стимулює та посилює позитивну мотивацію до навчання, тому що воно має особистісно-орієнтовану функцію.

Вивчення й узагальнення творчого досвіду вчених (Ю. Атаманчук, М. Солдатенко, А. Панасюк, М. Фіцула) засвідчує переваги занурення здобувачів вищої освіти саме у дослідницькі проекти (творчі, рольові, ігрові, інформаційні, прикладні, телекомунікаційні, інтернет-проекти, практико-орієнтовані). Проектно-дослідницька діяльність - ресурс процесу активізації інтересу майбутнього фахівця до інноваційної діяльності [4].

Досвід переконує, що дослідницькі проекти сприяють опануванню особистістю логіки дослідження; структура проектів, по суті за змістовим параметром, є подібною науковому дослідженню.

Сьогодні досить поширеним є педагогічний квест-проект (з англ. – подорож), тобто навчально-дослідницьке завдання електронного типу, для виконання якого здобувач вищої освіти має застосувати як власні науково-педагогічні знання й досвід, так і спілкуючись із іншими учасниками проекту. Такий проект активізує дослідницький потенціал, розвиває підприємницьку передбачуваність, творчість, вдосконалює вміння суб'єкта проектної діяльності роботи вибір щодо інноваційного підходу. До того ж така робота може тривати протягом навчального семестру, року тощо

Навчальний педагогічний квест – це інтелектуально-динамічна гра, що сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Квест-проект має змагальний характер, дає можливість вчитися захопливо та з користю. Для успішного проведення квесту слід підготувати сценарій, завдання для команд, забезпечити дидактичний супровід, розробити критерії визначення переможця.

Ми пропонуємо проведення педагогічного квест-проекту з гендерної проблематики на тему: «Ми різні, ми - рівні, ми – разом!» (навчальна дисципліна «Педагогіка», модуль «Теорія виховання», тема «Правове виховання»). Його метою було сприяння набуттю молоддю знань про поняття

«гендер», гендерні стереотипи, гендерну дискримінацію, її ознаки; створення умов для формування в майбутніх педагогів позитивного сприйняття іншої особистості, відмови від власних стереотипів щодо статей, вироблення вмінь рівноправного спілкування, партнерської взаємодії з усіма, незалежно від статі.

Для проведення педагогічного квесту створили 5 команд. Кожна команда збирала інформацію з проблеми гендерної рівності щодо: 1) соціальних ролей чоловіка й жінки в різних культурах світу; 2) гендерних стереотипів в українських ЗМІ, рекламі, фольклорі, афоризмах, текстах, естрадних піснях; особливостей самопрезентації чоловіків і жінок на сайтах знайомств та пошуку роботи; 3) порушення прав людини за ознакою статі щодо здобуття вищої освіти; стану безробіття серед жінок і чоловіків; випадків дискримінації під час працевлаштування; різної зарплатні осіб різної статі; обмеження права чоловіка виховувати дитину після розлучення; сексизму на роботі; 4) досягнень жінок у різних професійних сферах в Україні та за кордоном; 5) проєкту досягнення гендерного балансу у закладах вищої освіти.

Після презентації командами результатів роботи підбили підсумки квесту, обговорили здобутки й недоліки, визначили команду-переможця. Важливим моментом було повідомлення викладачем про створення за матеріалами квесту друкованої збірки (методичних рекомендацій щодо досягнень здобувачами вищої освіти нових життєвих компетентностей), щоб донести зібрану ними інформацію до якнайширшої аудиторії.

Таким чином, навчання у формі педагогічного квесту сприяло поліпшенню успішності, посиленню згуртованості у групі; створило відчуття партнерства, атмосферу довіри; зміцнило зацікавленість даною дисципліною.

Введення в гру гендерної тематики дозволило оновити зміст навчальної дисципліни «Педагогіка». Це сприяло розширенню світогляду майбутніх педагогів, формуванню в них складових критичного мислення: системи знань, ціннісних орієнтацій і мотивів діяльності на основі гендерної рівності, відповідних особистісних якостей (доброзичливість, неупередженість, толерантність, комунікабельність, чуйність), умінь спілкування з довколишніми на засадах партнерства, взаємної допомоги й підтримки, що стануть для здобувачів вищої освіти природними та реалізуватимуться в щоденному житті.

Висновки. Отже, під проєктною діяльністю майбутніх вчителів у закладах вищої освіти ми розуміємо спільну, обґрунтовану, сплановану й усвідомлену діяльність, що має загальну мету, узгоджені методи та спрямована на формування в здобувачів вищої освіти певної системи інтелектуальних, практичних умінь. Метод проєктів - це структурно-організаційна форма педагогічного процесу у закладі вищої освіти, що моделює професійну діяльність майбутніх вчителів і забезпечує інтегровану освіту [3]. Це використання різнобічних знань, розвиток і вдосконалення професійних навичок та вмінь; забезпечення переходу від традиційних освітніх технологій

до нового типу навчання: знаково-контекстного, що відтворює предметний та соціальний конструкти майбутньої професійної діяльності, посилює розвивальний характер вищої педагогічної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань окресленої проблеми. Спеціального дослідження потребує проблема щодо застосування методу проєктів на заняттях з педагогічних дисциплін з метою формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів.

Список використаних джерел:

1. Бистрова Ю.В. Креативна компетентність особистості: зміст та основні напрямки формування у вищій школі. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні. Харків, 2015. Т.1. С.396-407.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. 200 с.
3. Полторак В.І. Інтерактивні технології в системі особистісно-зорієнтованої освіти: збірник. 3-тє вид. Київ, 2016. 64 с.
4. Швай Р.І. Психологія та педагогіка творчості: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 200 с.
5. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2004. 207 с.

ПЛАХОТНІК Олена Олександрівна

СИМПТОМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Високий професійно-особистісний рівень науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти є важливою умовою якості освітнього процесу, що є домінуючим фактором їх конкурентоспроможності. В умовах повномасштабного вторгнення, за відсутності «живого» спілкування в багатьох закладах освіти, де навчальні заняття проводяться за дистанційною формою, за навчанням у сховищах за великою кількістю повітряних тривог, за відсутністю електроенергії, за перенасиченням жахливими подіями тощо особливо актуальною й надзвичайно гострою проблемою є емоційне (психологічне) вигорання всіх учасників освітнього процесу, здобувачів та науково - педагогічних працівників. У таких екстремальних умовах посилилася загроза розвитку емоційного вигорання. Цей термін введено американським психіатром Дж. Фрейденбергом ще у 1974 році. Дж. Фрейденберг займався вивченням характеристик психічного стану людей, що перебувають у постійному спілкуванні в емоційно напруженій атмосфері. Саме професія науково-

інструменти розвитку педагогічної творчості майбутніх вихователів	
НОЗДРОВА Оксана Павлівна Проєктна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх вчителів у закладах вищої освіти	103
ПЛАХОТНИК Олена Олександрівна Симптоми емоційного вигорання науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та рекомендації щодо його подолання	106
РЕТЬМАН Михайло Сергійович Методи аграрної освіти України у воєнний період	108
РУЧКІНА Маріанна Миколаївна Сучасні підходи до експертизи в освіті	111
САВЧЕНКОВА Марія Вікторівна Innovative technologies in education	114
СОЛОВЕЙ Галина Сергіївна Переосмислення легітимності збройного врегулювання конфліктів у бакалаврському курсі з міжнародної безпеки після 24 лютого 2022	117
СПРІДОНОВА Наталія Георгіївна Потенціал використання сучасних інформаційних технологій в системі підготовки молодших бакалаврів технічного профілю	121
ТЕМЧЕНКО Ольга Василівна Управління розвитком інклюзивного середовища в закладі освіти	124
ТУМБРУКАКІ Алла Валеріївна Залучення можливостей штучного інтелекта в процес формування методичної компетентності майбутніх учителів математики	128
УЛЬЯНОВА Тетяна Юріївна Переваги застосування психологічного тренінгу під час підготовки майбутніх психологів	131
ФЕДОСОВ Сергій Никифорович Особливості викладання фізики в технічних університетах під час повномасштабної війни проти України	136
ФОГЕЛЬ Тетяна Миколаївна Cognitive and progmatic aspects of foreign language teaching methods: assessment for learning in the remote classroom	142
ХЛЄБНИКОВА Таліна Миколаївна Фактори впливу на ефективність управління трудовими ресурсами	145
ХМЕЛЮК Альона Василівна Інновації у вищій освіті: роль штучного інтелекту у створенні наукових досліджень	149
ХОЛТОБІНА Олександра Устинівна Формування здорового способу життя у майбутніх вихователів дошкільної освіти	152